

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

*Kees Camphuysen 2018. De zilvermeeuw.
Uitgeverij Atlas Contact. 288 p. Prijs € 20,-*

De monografieën in deze serie zijn nogal verschillend van opzet. Bij een aantal, zoals "De spreeuw" en "De gierzwaluw", heeft de schrijver zich vooral verdiept in de literatuur, aangevuld met eigen ervaringen. Bij andere boeken in deze serie gaat het om een gedegen verslag van eigen, diepgaand onderzoek. In dat kader moet het boek "De koekoek" worden genoemd, maar ook het boek van Kees Camphuysen over de Zilvermeeuw valt duidelijk in deze categorie. Wij kennen Kees Camphuysen al vele jaren als een gedreven marien bioloog, die degelijke rapporten over uiteenlopende onderwerpen produceert. Wat mij in dit boek meteen opviel, was de boeiende verteltrant en de vlotte stijl waarin een grote hoeveelheid kennis van Zilvermeeuwen gepresenteerd wordt. Het is een uitstekend leesbaar boek geworden, waarin de lezer wordt meegevoerd in het meeuwenonderzoek. Twaalf jaar lang volgde Camphuysen het wel en wee van de zilvermeeuwenkolonie in het zuidelijke duingebied van Texel. Veel meeuwen kregen een kleurring en een klein aantal werd met een zender uitgerust. Aan de hand van uitgewerkte dagboek aantekeningen schrijft Camphuysen een boeiend relaas over het reilen en zeilen in de meeuwenkolonie, van de eerste vestiging na het winterseizoen tot en met het moment waarop de jonge meeuwen de kolonie verlaten. Daarbij maakt Camphuysen duidelijk dat er grote verschillen bestaan tussen de individuele meeuwen. Ook zonder naar de kleurringen te kijken weet hij veel meeuwen individueel aan hun typische gedrag te herkennen. Dat geldt trouwens wederzijds! Als Camphuysen met een aantal medewerkers de kolonie betreedt, vallen de meeuwen vooral hem aan, omdat ze hem meteen herkennen als de persoon die vaker hun rust komt verstoren. Hoewel de Zilvermeeuw als soort nogal als opportunistisch bekend staat, blijken individuele meeuwen opvallend conservatief in eenmaal aangeleerde gewoonten te zijn. Tussen de ervaringen in de kolonie door krijgt de lezer het complete historische verhaal over de ontwikkeling van de Nederlandse broedvogelpopulatie te horen. Recente tellingen maken duidelijk dat het aantal broedende Zilvermeeuwen in ons land al jaren achtereen aan het afnemen is.

De iets kleinere Kleine Mantelmeeuw neemt echter toe. Dat laatste is ook in Noordwijk zichtbaar. Zagen we tot voor kort in diverse woonwijken vooral Zilvermeeuwen, tegenwoordig duiken steeds meer Kleine Mantelmeeuwen op. Voor beide soorten geldt dat de beschikbaarheid van voedsel een belangrijke reden is om zich in dorpen en steden te vestigen. Zo stelde Camphuysen vast dat bepaalde meeuwen van zijn kolonie op Texel naar Amsterdam vliegen om daar te profiteren van al het voedsel dat op straat ligt na het opruimen van de markt.

In plaatsen als Katwijk en Leiden wordt nogal negatief over Zilvermeeuwen gedacht en geschreven. Dat het bijzonder interessante vogels zijn, die slim profiteren van geboden mogelijkheden, blijkt uit deze bijzondere monografie. Van harte aanbevolen!

Ed Buijsman 2018. Fraaie schepsels. De Grote Stern in Nederland. Uitgeverij Matrijs. 208 p. Prijs € 29,95.

Het boek van Ed Buijsman doet wat opzet betreft denken aan sommige monografieën van Uitgeverij Atlas Contact. Hier is niet een onderzoeker aan het woord die zijn onderzoeksresultaten deelt met een groter publiek (zie bespreking van "De zilvermeeuw"), maar wel een liefhebber die zich grondig verdiept heeft in lief en leed van zijn favoriete soort, de Grote Stern. De belangstelling voor de Grote Stern is bij Ed Buijsman vermoedelijk sterk gegroeid toen hij werkte aan zijn prachtige boek over het voormalige natuurmonument De Beer bij Hoek van Holland ("Een eerste klas landschap. De teloorgang van natuurmonument De Beer", uitgegeven in 2007). De enorme kolonie Grote Sterns op De Beer zorgde er met andere kolonies voor dat in de eerste helft van de vorige eeuw ruim 40.000 paren in ons land broedden.

Met het uitvoerig beschrijven van het wel en wee van de Grote Sterns in Nederland geeft Ed Buijsman ook een beknopt overzicht van de natuurbescherming gedurende de vorige eeuw.

De sterke terugloop van het aantal broedparen eind jaren vijftig werd aanvankelijk vooral aan de teloorgang van De Beer toegeschreven. Dat er ondertussen een veel ernstiger zaak speelde, drong toen nog niet tot iedereen door. Al in 1958 en 1959 was bij de kolonie op Schouwen waargenomen dat Grote Sterns zomaar 'uit de lucht vielen' en na enig stuiptrekken stierven. Enkele jaren later werd dit ook waargenomen door onderzoeker Jan Veen op het eilandje Griend in de Waddenzee.

Toen ook de stand van roofvogels en zaadeters kelderde, werd pas duidelijk welke ramp zich voltrok. De oorzaak bleek het ruime gebruik van niet afbreekbare 'drins' te zijn, veelvuldig toegepast in de landbouw en geloosd in het oppervlaktewater via een fabriek van Shell in het Rotterdamse Botlekgebied. Pas na dit schandaal ontstond een breed gedragen milieubeweging. Dat betekende evenwel niet dat, na het uitbannen van de gevaarlijkste stoffen, de stand zich snel herstelde. Dat gold wel voor de roofvogels, de Aalscholver en de Lepelaar, maar niet voor de Grote Stern.

De aantallen van rond 1950 werden hierna niet meer gehaald.

Buijsman gaat uitvoerig in op de recente ontwikkelingen waarbij Grote Sterns verleid worden niet op platen en schorren te gaan broeden, maar in nieuwe natuurgebieden die aan de binnenzijde van de zeedijk zijn aangelegd. Een storm in juni kan een kolonie op een zandplaat in één keer wegvagen. Dat is in het recente verleden herhaaldelijk gebeurd bij kolonies op De Schorren (Texel) en de Kwade Hoek (Goeree). Vooral op Texel heeft men groot succes met nieuwe kolonies op kunstmatige eilandjes in binnendijkse gebieden als Wagejot en Utopia.

Met het produceren van dit fantastische boek over de Grote Stern heeft Ed Buijsman een geweldige prestatie geleverd. Het gaat hier niet alleen om een zeer fraai uitgegeven boekwerk, maar ook om een bijzonder goed leesbaar, degelijk verhaal. In de tekst wordt verwezen naar 529 noten! Voor verdere studie wordt verwezen naar ruim 400 literatuurtitels. Kortom een heerlijk boek over een prachtige vogel!